Székesfehérvár, 1904. XI. évfolyam, 105. szám. Szerda, szeptember 7.

FEJÉRMEGYEI NAPLÓ

Novam ephemeriden, cui titulus „Fejérmegyei Napló“ a vobis institutam ad catholicarum partium proposita promovenda, id equidem probamus libenter (Az általatok katholikusok törekvéseinek előmozditására „Fejérmegyei Napló“ cim alatt létesitett új lapot mi örömmel helyeseljük XIII. Leó pápa Zichy Nándor grófhoz, 1895. márczius 6-án.)

Előfizetési árak: Egy évre 12 kor., ½ évre 6 kor., ¼ évre 3 kor. Egyes szám ára 10 fill.

Felelős szerkesztő: BILKEI FERENC.

Segédszerkesztő: KETSKÉS ELEK.

Megjelenik: kedden, csütörtökön és szombaton este. Szerkesztőség és kiadó-hivatal: Szent-István-tér 1. Egyes számok kaphatók: a dohánytőzsdékben.

A papság szerepe a modern társodalomban.

„Vannak hibák, melyek anélkül, hogy bűnök volnának, sülyos, sőt végzetes következményekkel járhatnak. Ilyen hiba ha rosszul itéli meg valaki a helyzetet; ha elmulasztja kellő időben a kellő eszközök alkalmazását.“ Végzetes taktikai hiba volt a francia klerus részéről, hogy majdnem száz éven át a politikától teljesen tartózkodott. Nem a kényelemszeretet, vagy a buzgóság hiánya vezették ez eljárásban, hanem egyedül az a téves meggyőződés, hogy a politikában való részvételük a jó ügynek csak ártalmára volna. Az egyház ellenségei siettek eközben a papság tartózkodásából tőkét kovácsolni. Elhitették a közvéleménnyel, hogy a papnak csak a templomban van helye; a politikához semmi köze. A frázis a gyakori hangoztatás folytán megdönthetetlen igazság számba ment, melynek nemcsak világi katholikusok, hanem papok is hódoltak. Még a legutóbbi 1902-iki választásoknál is akadtak igazán jólelkü püspökök, akik részint négyszem között, részint nyilt körlevelekben azt ajánlották papjaiknak, hogy a választásoktól tartózkodjanak.

Ezek is nyilván azon föltevésből indultak ki, hogy papjaik részvétele a választási mozgalmakban többet árt, mint használ. E téves fölfogással szemben Berchois Németország és Belgium példájára hivatkozik, a hol egyedül a papok politikai tevékenysége mentette meg a vallást.

Azután iparkodik bizonyitani, hogy a papnak joga és kötelessége résztveni a politikában. Nevetséges anachronizmusnak tartja, hogy a szabadság, egyenlőség és testvériség korában a társadalomnak egyik legműveltebb osztálya ne gyakorolhassa legfontosabb polgárjogát. Minden polgárnak kötelessége tehetségéhez képest a közjólétet előmozditani és a vallás érdekeit védeni. Az előbbire az Isten negyedik, az utóbbira az első parancsolat kötelezi. Vétkezik az a polgár, aki olyan jelöltre adja szavazatát, akiről előre láthatja, hogy vagy az egyik, vagy a másik ellen fog véteni. S a papságnak kötelessége figyelmeztetni hiveiket eme kötelességeikre, mert neki mondatott: „Elmenvén tanitsatok minden nemzeteket . . . megtartani, amit parancsoltam nektek.“

A francia papság, csakhogy a politizálás vádja ne érje, vétett e parancs ellen, s száz éven keresztül ugy viselkedett, mintha Krisztus a legmélyebb hallgatást parancsolta volna.

Azután felel az ellenvetésekre, melyek sokszor papi körökben is közkeletnek örvendenek. „Azt mondják sokan, hogy ha a pap politikába ártja magát annak a veszélynek teszi ki magát, hogy baklövéseket követ el s az ellentéteket még jobban kiélesiti. De hát azért, mert akad ügyetlen orvos, aki betegét a másvilágra küldi tiltsunk el minden orvost a betegektől? Lehet hogy egy esetben ártott a betegnek az orvosi kezelés, de száz esetben megmenti az emberi életet. Habozás nélkül merem állitani, hogy minden ügyetlenség és vigyázatlanság, vagy mondjuk ki egyenesen minden ostobaság, melyet imprudens papok elkövethettek volna, nem járt volna oly sulyos következményekkel mint a politikától való teljes tartózkodás.“

De ime egy ujabb nehézség. Sokan vannak akik azt mondják, hogy „a választások és politikai kérdések legtöbbször személyi vagy pártjelleget öltenek. Ha már most a pap egy meghatározott személy mellett exponálja magát, vagy mint egy párt jelöltje lép föl, félő hogy mindazokat elidegeniti magától és egyuttal a vallástól, akik más párthoz tartoznak.“ Eltekintve attól, hogy a papnak politikai magatartása, sőt még bünei sem mentik föl a hiveket kath. kötelességeik alól; az emberi gyarlóságra nem lehetünk mindig tekintettel. Nagyon kevés dolog van a világon — ha egyáltalában van valami — amelynek csak előnyei volnának. A legtöbb emberi dolognak megvan a maga hátránya is. S azért az igazán okos csak azt mérlegeli, hogy vajjon az adott körülmények között az előnyök vagy a hátrányok összege van-e tulsulyban, s az szerint fog cselekedni. Már pedig a mi esetünkben a papság politikai magatartása határozottan kárunkra volt; mert ennek természetes következménye a nép politikai határozatlansága tette lehetővé az ellenség győzelmét.“

E mellett természetesen megengedi, hogy ha a politikában tisztán világi vonatkozásu dolgok vannak szóban és ezek elkeseredett harcok

A FEJÉRMEGYEI NAPLÓ TÁRCÁJA.

A bátor ember.

Egy másod osztályu gimnazista naplójából.

Tavaly nagyon kellemetlen volt Puszta-Tatárin a nyár. Az időjárás ugyan szép volt és dinnyénk is volt bőven, de én megbuktam németből és számtanból és ezért ugy bántak velem a szüleim, mintha én feszitettem volna keresztre a Jézust. Az édesanyám, akárhányszor csak rám nézett, mindig ugy megsajnált, hogy sirva fakadt, az édesapám pedig mindig meg akart ölni, mert megbecstelenitettem a családot. Mikor pedig az első napon megettem három kis dinnyét és hozzáfogtam a negyedikhez, megint pofon akart ütni. Én ezért többnyire az istállóban tartózkodtam a kocsisoknál. Hanem ebből is baj lett. Az édesanyám ugyanis minden szombaton maga fésült meg a sürü fésűvel. Addig fésült, még aztán egyszer hangosan elsikoltotta magát és azt mondta, hogy most már végleg elzüllöttem és az édes apám beszaladt és megnézte a fésüt és megint meg akart ölni.

Akkor jött a házunkba Dusa. Dusa a nagybátyám leánya, a Pista bácsié, aki Eszéken lakik és másképp veti a keresztet mint mi, mert ő szerb. Azért küldték hozzánk, mert az édesanyja összeveszett az édesapjával és hirtelen elcsapta a nevelőt. Erről nekünk gyermekeknek nem szóltak semmit, de ezért mi rögtön tudtuk.

Dusa szintén tizenkét esztendős, de nagyobb mint én, olyan szép, mint egy angyal, a szeme pedig olyan, mint a fekete macskánké. Mindjárt első nap megakartam cibálni a hosszu haját — a hugaim haját mindig meg szoktam cibálni — de ő olyan kemény pofont adott nekem, hogy szikrát hányt a szemem. Ezen nagyon csodálkoztam és dühbe jöttem, mert nálunk a leányok nem mernek visszaütni, hanem pityeregni szoktak, ha megverem őket és ennélfogva nekimentem Dusának, hogy földhöz vágjam. Ekkor egy nagy ökölcsapást kaptam a karomra, ugy, hogy egészen elzsibbadt, aztán egy másikat a gyomromra, ugy, hogy émelyegni kezdtem, egy harmadikat pedig az orromra kaptam, ugy, hogy megeredt az orrom vére, én még akkor hozzá se tudtam nyulni. Ezt pedig boxolásnak nevezik. Én nem sejtettem, hogy egy fehérruhás kisleány boxolni is tud. Dusa azonban tud, sőt vivni is tud, meg lovagolni, mert Pista bácsi, aki egy kicsit fuzsitus ember, megtanitotta mindenre, mert nagyon fájt neki, hogy Dusa nem lett fiu, hanem leány.

Én tehát a kuthoz mentem és megmostam a véres orromat, Dusa meg bement a házba, a szeme pedig igazán ugy fénylett, mint a fekete macskánké.

Én aztán egy hegyes vasdarabot tettem a zsebembe és elhatároztam, hogy betöröm a fejét, mert ha annyiban hagynám a dolgot, szégyen volna az egész osztályunkra. Nem bánom, ha édesapám agyon is üt érte, legfölebb megszököm hazulról: különben is már régi tervem egyszer megszökni.

Délután elmentem halászni. Nálunk nem szokás horoggal, vagy hálóval halászni, mert nálunk csak Pecze-árok van. Az ember leveti a csizmáját és felgyüri a nadrágját, aztán térdig gázol a vizben és keresgél a kimosott part alatt. A halat, ha ugyan fog az ember, a nadrágja zsebébe szokta tenni. Hát amint megyek a vizben, hát egyszerre a másik oldalon szembejön velem Dusa. Ő is mezitláb volt s ruháját feltűrte térdig és ő is halászott. Én nem fogtam még semmit, de ő egy igen szép csikhalat fogott.

Kivettem a zsebemből a hegyes vasdarabot és azt mondtam neki: No, most meghalsz!

Dusa azonban nem ijedt meg, hanem kidobta a halat a partra, aztán fölkapott egy nagy kerek követ és azt mondta: Legyen szerencsém!

Nem akartam megtámadni, mert tudtam

Papp Károly selyem-műfestő és vegyészeti ruhatisztító

Székesfehérvárott Városház-tér, 5. szám alatt. (Bejárat a Megyeház-utcáról.)

Mindennemű úri-, női-, gyermek- és egyen-ruhák, menyasszonyi kelengyék, függönyök, végáruk, valamint ágynemű-toll tisztitását elvállalom. — Gyász esetekben a legrövidebb idő alatti kiszolgálást igérek. 2721 156—60

Mai lapunk 6 oldal.

00000534

tárgyát képeznék, tanácsos a lelkipásztornak hallgatnia; vagy ha a harcba elegyedik ezt csak azért tegye, hogy az ellentéteket kiegyenlítse, és csak akkor tegye ha beavatkozásának sikeres eredményét remélheti. Egy régi török közmondás azt tartja: „Ha tudni akarod, hogy vajjon örülnöd vagy szomorkodno kell-e valami dolgon, akkor nézz ellenséged szemébe.“ A szabadkőművesség magatartásából Franciaország katholikusai megérthették volna, hogy ez semmitől sem fél annyira, mint a papoknak a politikában való részvételétől s azért mindenáron iparkodott azt megakadályozni. Tulságos naivaknak kellene lennünk, ha azt gondolnók, hogy a vallás iránt való szeretet vezette ez eljárásában. (Folyt. köv.)

Dr. Reichardt Tamás.

Lassalle.

Németországban ugy hivták, hogy Lassal; mikor Franciaországba került, hozzá bigygyesztett egy le-t és készen volt a sovén francia, még 50 krajcárjába se került és a minden liberalizmusa mellett is erősen antiszemita Franciaországnak még sejtelme sem volt arról, hogy e név mögött egy német zsidó gyerek lappangjon. Eszembe sem jutott volna itt e helyen külön cikket szentelni Lassallenak, ha nem olvasom a Székesfehérvár és Vidéke vasárnapi cikkét. Szerzője azon alkalomból, hogy Lassalle halálának 40-ik évfordulóját ülik, ünnepi cikkben emlékezik meg a munkásság nagy „barátjáról“, a szocialista apostolról. Az erősen szocialista allürökkel telitett cikkben épen nem nehéz a különféle tendenciákat fölismerni. Először is üt egyet a sötét reakción — az igaz csak citátum — azután értésünkre adja, hogy a nagy ember zsidó volt, „akinek halálakor még a mainzi kath. papság is gyászünnepeket rendezett.“

Ami ez utóbbi állitást illeti — tekintve azt, hogy Lassalle halálakor báró Ketteler, a keresztény renaissance lánglelkü apostola volt a mainzi püspök és ismerve a német kath. papságnak egyházias voltát, a priori hihetetlennek tartjuk, hogy egy „zsidó agitátor“-nak, akinek egész nagysága a féktelen izgatás és rombolásban áll, gyászünnepélyt rendezzenek. Itt a cikkiró forrása nyilván tévedett vagy füllentett. Valószinüleg a mainzi izr. hitközséget téveszti össze a kath. papsággal.

Megszoktuk már, hogy zsidó lapok a legnagyobb hősökről kisütik, hogy zsidók voltak. Togo admiralist, Kurokit és Oyamát sőt még Árpád apánkat is meggyanusitották vele. Ezekről ugyan szerencséjükre bebizonyitották, hogy nem zsidók, de azonközben olvassuk, hogy az a sok orosz katona szökevény, akiket az ágyuszóra elhagyott a bátorság — fájdalom legnagyobbrészt zsidók. De ezekkel nem dicsekszenek. Lassalleban az egyszer megengedjük egy törül metszett zsidónak örülhetnek. Az volt az is marad élete végéig; és őszintén mondom egy csöppet sem irigyeljük tőlük.

De e körülményből már megérthetjük azt is, hogy mért volt Lassalle oly igen nagy ember, a munkások legnagyobb barátja. Szükséges ebben a dicsfényben a munkás világ elé állitani a zsidó Lassallet; tán egy sugara Bokányiékra is esik, mert hiába a nép nem tudja feiejteni az évszázados tapasztalatokat és még mindig nem tud föltétlenül bizni a zsidóban, még mindig nem tudja elhinni, hogy a zsidó önzetlen barátja neki. Ezért üzik a féktelen Marx és Lassalle kultuszt; ezért állitják föl szobraikat a munkásegyletekben.

Nagy embereknél születésük v. hatálozásuk 100-ik évfordulóját szokták megünnepelni, Lassallenak már 40-év után kell ünnepet rendezni.

Mért nem tudják kivárni a 100-ik évet? Tán Lassalle nagyobb, mint Goethe és Schiller, zsenialisabb, mint Schakespeare, lángeszübb politikus, mint Bismark? Vagy tán azért sietnek, mert attól tartanak, hogy 100 év mnlva már senki sem fogja őt ünnepelni? Az igazi nagyság nem szorul reklámra, azt nem kell féltení az idők vasfogától; az olyan, mint a gránit szobor, mely dacol az évszázadok viharaival, olyan, mint a nemes fény, melyen nem fog a történeti kritika rozsdája. Csakhogy Lassalle nem tartozik az ilyen nagyságok közé.

Hogy a munkásmozgalom megindult, ezért sem Marxot, sem Lassallet, sem általában a szociaidemokráciátném illeti a dicsőség, ezt a tények vas logikája követelte. A munkásmozgalom csak visszahatás azon szerencsétlen gazdasági rendszerre, mely a mult század elején jutott uralomra, s amelyet gazdasági liberalizmus, vagy manchesterizmus, merkantilizmus stb. néven ismerünk. Ennek lényeges tényezője a szabadverseny.

A gazdasági térre átvitt korlátlan szabadság csakhamar szerencsétlen kisérletnek bizonyult, mert csak az erősnek vált javára; a gazdaságilag gyönge: a kisiparos, a munkás a tőkével szemben elbukott. Az egyenlőtlen küzdelem gyászos következményei már a XIX. század közepe felé mutatkoztak. Mindinkább nőtt az ellentét, mindig nagyobbodott a szakadék a gazdasági tényezők: tőke és munka, munkaadó és munkás között. A nagytőke nem győzedelmeskedett volna, ha szervezett munkástömegeket talál szemben magával, de a gazdasági liberalizmus a haladás és szabadság nevében megszüntette a céheket — a helyett, hogy azokat a kor igényeinek megfelelő módon átalakitotta volna s egyáltalában fölbontott minden szervezetet, amely a munkásokat összetarthatta volna. Ez igy nem maradhatott sokáig.

A kis ember érezte, hogy az elhatalmasodott tőkével szemben csak egyesült erővel veheti föl a küzdelmet, és igy a tömörülés és egyesülés a tények kényszerhatása alatt indult meg, még mielőtt Marx világgá bocsátotta volna manifestumát: „világ proletárjai egyesüljetek“; még mielőtt Lassalle élére állott volna a munkás tömegnek.

A negyvenes évek gazdasági viszonyai már világosan mutatták a jövő fejlődés irányát. Marx és Lassalle fölismerték a helyzetet és iparkodtak a maguk számára értékesiteni.

Aki ugy állitja oda Marxot és Lassallet mint a munkás mozgalom megindítóit az történelem hamisitást követ el. Azután meg ellene mond a „tudományos szocializmus alapdogmájának a történelem anyagelvü fölfogásának. Ez ugyanis azt mondja, minden fejlődésnek irányát az adott gazdasági viszonyok határozzák meg, a filozofusok és eszméik nem tényezők ebben a fejlődésben.

Nem mintha igazat adnék ez utóbbi felfogásnak; hannm csak azért hozom föl, hogy rámutassak az ellenmondásra, mely szocialdemokrata elmélet és gyakorlat között létezik. Amit a szocialista munkásság Marxnak és Lassallenak köszönhet, az annak keresztény ellenes szelleme. Ők nyomták rá az egész mozgalomra az antikeresztény bélyeget, s ezzel a zsidó patenttel foglalták le a maguk számára a munkásságot. Nekik köszönhetik azt a végtelenül egyoldalu sötét világnézletet, melynél fogva gyülölettel néznek mindenkire, aki nem visel munkászubbonyt. Nekik köszönhető, hogy a szociális kérdés békés megoldása még sokáig nem fog sikerülni — ha egyáltalában sikerül — az egész társadalomnak, de első sorban az elámitott munkásság legnagyobb kárára. Mert minden békés kiegyenlitésnek első föltétele, hogy az ellenséges osztályok egy-

---

hogy ez a szerb nő mindenre képes, azért cselhez folyamodtam, mint az indusvadak szokták és zsebretettem megint a fegyveremet és nevetve mondtam, hiszen én csak tréfálok!

Erre ő is nevetett és eldobta a nagy követ és ilyképpen szólt hozzám:

— Ha akarod, kössünk békét, mert én nem szeretek verekedni, ha nem muszáj. Nekem talán egy hónapig is nálatok kell maradnom, mert ahányszor a guvernánt vagy a szobaleány miatt baj volt, mindig egy hónapig tartott otthon a harag és azt már látom, hogy a hugaiddal nem lehet semmit sem kezdeni, mert azok nyafka libák. De mi ketten jó pajtások lehetnénk s sok mulatságos dolgot követhetnénk el, ha nem árulkodnál rám.

— Jól van, — mondtam, — kössünk békét.

— Isten téged ugy segéljen? — kérdezte.

— Isten engem ugy segéljen! — mondtam.

— Hát akkor ezentul jóbarátok vagyunk.

Azzal hozzám lépett és kétszer megcsókolt. Igy történt, hogy élethalálra szóló barátságot kötöttük, aztán együtt halásztunk a Peceárokban, de a szép csik mellé csak egy hitvány kis cigányhalat foghattunk még.

Dusa még nálunk volt, mikor hozzánk jött vadászatra Kempelen bácsi. Kempelen bácsinak furcsa tüskés szemöldöke van, a bajusza pedig hosszan lelóg, mint a misező papé. Kempelen bácsi semmit sem beszél és mindig olyan arcot csinál, mintha dühös volna. Ez azért van, mert ő igen bátor ember. Egypár esztendővel ezelőtt pisztolyduellumban agyonlötte Suskovics bácsit, aki az édesanyám távoli rokona volt és akkor Suskovics néni úgy megijedt, hogy ő is szörnyet halt. Pedig nem is ő rá lőttek, ee hát ilyen ijedős az asszonynép. Azóta nálunk mindenki nagyra becsüli Kempelen bácsit örülnek, ha eljön, mindig a főhelyre ültetik az édesmama mellé; az urak gyufát adnak neki, ha szivarra akar gyujtani, a nők pedig azt mondják, hogy érdekes ember. Való igaz, hogy mindig nagyon bátor arcot csinál. Egyszer láttam, mikor borotválkozott, az álla szapanos volt, de akkor is szigoruan összeráncolta a homlokát. Ha meg iszik egy kicsit — mert nálunk vadászat után mindig isznak, — akkor még haragosabb lesz és mindig körülnéz, hogy elég bátornak tartja-e mindenki az asztalnál. Ilyenkor az urak nagyan szoktak vigyázni, hogy véletlenül olyat ne mondjanak, amit rossznéven vehetne Kelemen bácsi. És azt is mondják, hogy mindig töltött revolver van zsebében.

És Dusának mindent elmondtam, amit Kempelen bácsiról tudtam, hogy agyonlötte Suskovics bácsit és hogy Suskovics néni is meghalt és hogy milyen bátor ember, — ebédnél aztán mindig csak Kempelen bácsit nézte. Végül Kempelen bácsinak feltünt, hogy Dusa le nem veszi róla a szemét és igy szólt hozzá:

— Tetszem magának, kisleány?

Dusa mindig megszokta mondani, amit gondol és igy felelt:

— Bizony nem tetszik nekem.

És ekkor kiköpött.

— Hát akkor miért néz folyton?

— Mert szeretnék magától valamit kérdezni.

Édesmama már akkor rosszat sejtett, apa pedig vasvilla szemekkel nézett Dusára. Kempelen bácsi azonban biztatta Dusát, hogy csak kérdezzen tőle akármit, ő válaszolni fog. Dusa ekkor összeráncolta a fekete szemöldökét és a fénylő macskaszemével olyan erősen nézett a rozmárbajszu bácsira, hogy magam is megijedtem. Csendesen mondta:

— Megjelent magának álmában már Sukovics néni?

Erre nagy ijedség támadt a szobában és én azt hittem, Kempelen bácsi mindjárt kiveszi a töltött revolvert és agyonlövi Dusát. Édesmama azonban kivezette Dusát és büntetésül nem adott

Szlanyinka Ferenc
férfiszabó
Székesfehérvárott, Szent-Imre-utca 1. szám.
2730 158—59
Ajánlom dúsan felszerelt raktáromat a legfinomabb **tavaszi és nyári** angol és hazai szövetekből. Vállalkozom mindennemű **úri-, egyen- és papi-ruhák** legjutányosabb ár melletti, korrekt és gyors elkészitésére. — Vidékre próba nélkül.

00000535

mást kölcsönösen megértsék. El kell ismernie a burzsoának, hogy sokat vétett a munkásosztály ellen, de a munkásosztálynak is be kell látnia, hogy neki is van része a mai társadalmi bajokban, hogy nemcsak jogai, hanem kötelességei is vannak. De ezt nem fogja mindaddig belátni, mig Marx és Lassalle kivihitetlen utópiával lesz eltelve.

Ami azt a dicséretet illeti, amivel a zsidó Heine elhalmozta Lassallet, a hitsorsost, azon ne csodálkozzunk. Adott Heine Lassalleről olyan jellemzést is, a mi egészséges erkölcsü ember szemében épen nem megy dicséret számba. Egy 1846. jul. 3-ikáról kelt levelében az ömlengő dicséretek mellett a következőket is találjuk: „Lassalle ur korának typikusan kifejezett gyermeke, aki nem akar tudni arról a szerénységről és lemondásról, mellyel mi átvergődünk az életen. *Ez az uj generáció élvezni akar és érvényesülni.*" Méltó barátja volt Heinenak, a kinek költészeténél csak élete volt kicsapongóbb, a ki a gerincsorvadásig kiélte magát. Dicséretére válik Németországnak, hogy az exotikus költészet megteremtőjének mindeddig nem emelt szobrot, dacára jelentős alkotásainak; mert „jellemének és gondolkozásának jelentős fogyatkozásait nem tudja felejteni."

Lassalle szerénységét jellemzi az a nyilatkozata, hogy ő „korának minden tudományával fölfegyverkezve lép a küzdőtérre." Akinek csak halvány fogalma van a mai tudomány óriási méreteiről, az belátthatja, hogy mekkora ostoba gőg, mennyi önteltség nyilatkozik meg ezen szavakban.

„A tudományos" szocializmust nem gazdagitotta egyetlen tétellel sem; mindenben Proudhon, Rodbertus és Marx vállain állt s ezeknek tanait népszerüsitette. Hogy milyen lelkiismeretességgel agitált, arra nézve csak egyet hozok föl. Volt a régi „orthodox" szocializmusnak egy dogmája, a melyet úgy hivtak: „a bér vastörvénye" — das eherne Lohngesetz. Alapgondolata már Márxnál is föltalálható és kvintesszenciája abban áll, hogy a mai gazdasági rendszernek szükségképeni következménye a munkabérnek folytonos csökkenése. Ezt a tételt Lassalle fejtette ki bővebben és használta ki egész a lelkiismeretlenségig, hogy fölizgassa a munkások kedélyét és engesztelhetetlen gyülölettel töltse el őket a polgári osztály iránt. „Mert ha a bér vastörvénye igaz — mondotta Lassalle nem egyszer izgató beszédeiben" — „és hogy igaz, abban senki józan ésszel nem kételkedhetik" tette hozzá ravaszul mindannyiszor, nehogy valaki ellentmondani merészeljen — „akkor világos, hogy a munkásosztály csak a magántulajdon megszüntetésével remélheti helyzetének javulását."

Lehetetlen — mondja Weiss, a szocializmus alapos ismerője — hogy az éleseszü Lassalle hitt volna a „bér vastörvénye" igazságában, annyira együgyü föltevéseken alapul. És mégis dogmaként hirdette és vele együtt évtizedeken át csökönyösen ragaszkodott hozzá a szociáldemokrácia csak azért, mert jó agitacionalis fegyvernek bizonyult.

Maga a szocialista Liebknecht is a hallei pártkongresszuson bevallotta, hogy e tannak nem volt sohasem tudományos értéke, csak agitaciós célja volt; „mert a tömegekkel szemben szükségünk volt valami kézzelfoghatóra."

Ilyen a szocialdemokrata igazságszeretete! Ilyen piszkos fegyverekkel keritik meg a munkások ezreit és fosztják meg lelki békéjüktől és hitüktől.

A tények is megcáfolták Lassalle tételét, mert az üdvös munkástörvényhozás folytán a munkások helyzete napról-napra javul és e tények hatása alatt a szociáldemokrácia is kénytelen volt a hallei párt kongresszuson Lassallenak sarkalatos dogmáját elejteni.

A tan, amelynek Lasselle fényes sikereit köszönhette, a művelődéstörténet lomtárába került, mint annyi más tévely; de a generáció melyet Lassalle szofizmáival hálójába keritett, él, és „élvezni, érvényesülni akar mindenáron." Herostrates egy becses műemléket áldozott föl hiuságának, Lassalle ezrek lelkébe vetette a társadalmat végveszélyivel fenyegető gyülöletet üszkét, hogy magának hirt és nevet biztositson. Nem az önzetlenség, nem a nép nyomora iránt érzett részvét hozta a munkások közé, hanem a féktelen becsvágy. Hizelgett hiuságának a tudat, hogy ezren lesik ajkairól a szót és engedelmeskednek diktátori kommandójának.

Életirója, a szintén socialista Brandes György szemére veti, hogy szónoki képességén kivül semmi sem volt benne, a mi őt munkásvezérré qualifikálta volna. „A nagy demokrata választékos eleganciával öltözködött mint egy dandy; fényes lakást tartott; ebédjei és vacsorái a legnagyobb inyencséggel voltak összeállitva és hiresek voltak Berlinben; nyáron át a legelőkelőbb világfürdőhelyeken tartózkodott."

A tárgyilagos történelem itélni fog — részben már itélt is — Lassalle fölött, és ez az itélet nem kedvező rá nézve; ez letépi homlokáról a babért, a melyet egyelőre még két kézzel szórnak fejére a felhevezetett munkások.

Dr. R.

UJDONSÁGOK.

— **Kápolnamegáldás.** Pettenden, Lutzenbacher Miklós birtokán vasárnap áldotta meg dr. *Városy* Gyula megyéspüspök a birtokos Lutzenbacher-család által épitett csinos uj kápolnát. A megyéspüspök vasárnap reggel a gyorsvonattal utazott Pettendre. Kiséretében dr. Viszota Alajos szertartó volt. Lutzenbacher Miklós és Lutzenbacher Pál családjaikkal valamint a környékbeli papság nagy tisztelettel fogadták Ő Méltóságát, ki csakhamar belekezdett a szertartásokba s miután megáldotta a kápolnát és benne szent misét mondott, emelkedett szellemü beszédben szólott a megjelentekhez, magasztalván a nap jelentőségét, hálával emlékezett meg a Lutzenbacher család bőkezüségéről, mely Istennek oly kedves hajlékot emelt. Délben a család diszebédet adott, melyen a környékbeli előkelőségek, valamint a papság is megjelent.

— **Bérmálás.** Dr. *Városy* **Gyula megyéspüspök vasárnap, e hó 11-én Pázmándon fogja kiosztani a bérmálás szentségét.**

— **Az új főigazgató.** A székesfehérvári tankerület új főigazgatójának kiválóságáról tesz tanuságot az a mély tisztelet és becsülés, amely őt Debrecenben körülvette. Váradi Károly Debrecenben csak öt évig működött; de ezalatt a pár év alatt is sikerült az egész város rokonérzését megszereznie. Hogy mily nagy volt ez a rokonérzés, annak bizonyitéka az a társasvacsora is, amelyet a Debreceni Tanári-kör rendezett Váradi Károlynak, mint elnökének méltó elbucsuztatására. A társasvacsorán nemcsak a tanárok vettek részt, de ott volt a város értelmiségének szine-java. A piarista gimnázium fentartó testülete pedig diszes emlékalbumot készitett a bucsuzó igazgatónak, aki a debreceni róm. kath. gimnáziumot teljes középiskolává fejlesztette.

— **Kitüntetések.** A veszprémi mezőgazdasági és ipari kiállitás kitüntettjeinek hiv. kimutatása ugyan még nem jelent meg: a kiállitott tárgyakra azonban már feltüzték a kitüntetési lapokat, amelyek szerint megyénkre vonatkozólag az alábbi névsort irtuk össze: *Ipari cikkek*: Ezüstérem: Hirtling Pál, Bronzérem: Bóhn Alajos, Elismerő oklevél: Hein Márton. *Gépipar:* Bronzérem: Bory József, Kis József (Mór.) *Bor*: Bronzérem: Almásy János, Frey István (Mór), Grünfeld

---

neki gyümölcsöt, pedig Dusa vendégünk volt. Engem is kikergetett apa, de ez nagy igazságtalanság volt, mert én meg se mukkantam, sőt aznap véletlenül igen jól viseltem magamat. Dusa azonban igen dühös volt, mert nem eresztették az ebédlőbe, hanem külön teritettek neki a gyerekszobában, akkor aztán kész volt a boszuállás terve. Estére végre is hajtotta és én segitettem neki, bár nagyon féltem és ellenkeztem, mégis segitettem neki, mert amit ő akart, azt mindig megtettem.

Az urak egész estig vadásztak és künn a tarlókon zsiványpecsenyét sütöttek, úgy, hogy mikor hétkor hazajöttek, majd leragadt a szemök a nagy fáradtságtól meg a bortól és tüstént ágyba feküdtek. Édesmama a hugainmal odaát volt Szombathyéknél teán, de Dusát és engem nem mertek magukkal vinni. És ekkor hajtottuk végre a tervünket. Dusa kibontotta a haját, az arcát befehéritette lisztporral és koronnal nagy fekete karikát csinált a szeme köré, aztán egy fehér lepedőt vett magára, mint a kisértetek szokták. A fekete kandurt bepólyázta egy gyerekpólyába, de a farkát künnhagyta, hogy megfoghassa a kezével. Én pedig magamhoz vettem a varázslámpámat, melyet laterna magica-nak hivnak s amelyet az édes Jézuska hozott nekem 4 frt, 50 krajcárért, mert karácsonykor elég jó bizonyitványom volt és akkor meg senki sem merte volna remélni, hogy év végén megbukom két tantárgyból. Én sem.

Mikor a vendégszoba előtt hallgatództunk, Kempelen bácsi már ugy hortyogott, mint az inárcsi fűrészmalom, mely gőzerőre van berendezve. Óvatosan benyitottunk a sötét szobába. Dusa szembeállott az ágygyal, magam pedig a divány mellé állottam és fogam borzasztóan vacogott a félelemtől, de mégsem szaladtam el. Ekkor a laternából kék fényt vetettem a falra és Dusa odaállott a fényes tányérba és a szemét forgatta. A fekete macskát pedig a karján tartotta, mintha pólyásgyerek volna. Ambár tudtam, hogy a Dusa mégis olyan iszonyu és kisérteties volt, hogy halálra megijedtem és a laterna reszkedett a kezemben és a kék fény is táncolt. De azért mégsem szaladtam el.

Es Dusa ekkor üvölteni kezdett.

— Kempelen! Kempelen! — üvöltött — Kempelen!

Hanem a bácsi igen mélyen aludt és csak akkor ébredt föl, amikor Dusa már sokszor üvöltött. Ekkor egyszerre felült az ágyában és mereven nézte a reszkető fényt.

— Ismersz Kempelen? — üvöltötte Dusa.

— Ki az? Mi az — orditotta a bácsi.

— Suskoviesné vagyok, akinek meggyilkoltad az urát. A gyermekemnek nincs sem apja, sem anyja, elhoztam neked, nesze neveld föl!

Azzal a farkánál odadobta a macskát az ágyra. A macska ijedt nyekkenéssel ráesett Kempelen mellére, onnan fölugrott az almáriom tetejére, mint egy fekete ördög.

Kempelen bácsi nem szólt semmit, hanem visszafeküdt a párnára. Én pedig hirtelen elfujtam a laterna gyertyáját, aztán kiszaladtunk az ajtón, miközben jól összeütöttük a fejünket. A macska lábunk alatt rohant ki. Azt hittük, hogy Kempelen bácsi fel fogja lármázni az egész házat, de biz az meg se moccant a szobájában. Dusa aztán mosakodott, anélkül, hogy valaki észrevette volna a cselédek közül s mire édesmamáék visszajöttek Szombathyéktól, akkor már mi ketten mélyen aludtunk, ki-ki a maga szobájában.

Mikor reggel fölébredtem, igen örültem a sikerült tréfának, de apa rosszkedvü volt reggelinél és azt mondta, hogy Kempelen bácsit haldokolva találták a szobájában. Erre már én sem örültem. Kempelen bácsit a nyavalya törte és félrebeszélt és édesmama azt mondta, nagyon kellemetlen, hogy éppen a mi házunkban lett beteg. Később Dusával kimentünk az ököristálló

Kész fiu és leányka fehérnemüek, kalapok, sapkák, a legjobb cugos és füzös bőrcipők, ágytakarók, paplanok, harisnyák, iskola-táskák, könyvszijjak stb.

A közelgő iskolai évad beállitával!
KNAZOVITZKY BÉLA
ajánlja: kalap, cipő, fehérnemü, uri és női divatáru választékos raktárát.
2727 104—43

Iskolai clott és mosó lányka kötények. Mindennemü fehérneműek mérték szerint a leggyorsabban és a legpontosabban készittetnek.

00000537

Ignác és Pál (Nagyveleg), Nagy Ignác (Felsőőrs), Szőllősy Géza (Gárdony), Gróf Zichy Aladár (Vajta). Elismerő oklevél: Kaldrovits Árpád (Sárszentmiklós), Kováts Lajos (Szabadbatthyán.) *Kertészet:* Diszoklevél: Nagy Ignác, ifj. Lerf Ferenc, Gróf Batthyán Lajos (Szabadbatthyán). Elismerő oklevél: Kümmel Frigyes, Káldrovits Árpád (Sárszentmiklós), Földes Ignác. Mint halljuk, többen (különösen a hangszerkészitők) sérelmesnek találják a biráló bizottság eljárását, és emiatt panasszal is éltek.

— **A városi mérnökök magánmunkálatai.** Nagyon érdekes rendeletet adott ki a kereskedelemügyi miniszter. Kimondotta ugyanis, hogy a városi mérnök hivatva van az illető épitőszabályzat alapján a város területén eszközlendő épitkezések terveit gyakorolni; ebből kifolyólag a miniszter véleménye szerint azon területen belül, melyre az illető városi épitőszabályzat hatálya kiterjedt, a műépitészeti mellékfoglalkozás a városi mérnöknek hivatásával összeférhetetlen.

— **Gregorián-tanfolyam.** Említést tettünk már róla, hogy a mult hó végén Vértesacsán Tornyai Ferenc csalai lelkész a gregorián ének megismertetésére hat napig tartó kurzust tartott. A magasztos ügy kezdeményezőjeként Keifler János c. kanonokot tekinthetjük. A kurzuson leginkább kántortanitók vettek részt, figyelemmel mélyedve bele a gregorián ének szellemébe, mely az ős egyházban a mi templomi énekeinket helyettesitette. Mai életrekelését az a sok visszaélés teszi indokolttá, mely az egyházi énekeket, ha nem is teljesen, de igen sok tekintetben kiforgatta régi, magasztos egyszerüségéből s a világi zene szinezetével ruházta fel. Nem lett többé a lélek fenséges áhitatának egyik segédforrása, hanem zenei élvezet. Mi sem természetesebb, mint hogy az ilyen deformitások megszülték a reakciót s a gregorián ősrégi egyházi énekhez való visszatérés szükségességét hirdették. A vértes-acsai tanfolyam bemutatta a gregorián éneket a maga speciális szépségében. A hallgatók áhitattal épültek rajta. A mellett Tornyai Ferenc nagy gondot fordított arra, hogy a kántorokat a helyes orgonálásra, a misénél való feleletek rendes és pontos eszközlésére tanitsa. Sőt, a minek kiválóan örülünk, a helyes népénekre is oktatott. Azokat a fölösleges sallangokat, az énekben való huzás-vonást a magasztos egyszerüséggel helyettesiteni s kiküszöbölni mindent, a mi ennek akadályul szolgál: ez tesz igazán szép és nagy szolgálatot az egyház javára. A hallgatók nagy épüléssel hallgatták a szép előadásokat s hálával voltak eltelve Keifler esp. plebános iránt, a ki az összejövetelt lehetségessé tette. Tornyai Ferenc iránt, a ki fáradságot nem ismerve, tudásának minden erejével igyekezett az egyházi ének szépségét és korrektségát megismertetni.

— **Elitélt szocialista vezér.** Pintér Károly, a fehérvári épitőmunkások jakabokányiék járszalagján vezetett heccelője — úgy látszik — állandó vendége marad az ügyészségi fogháznak. Az ügyészség egy multkori kijelentés szerint az egész bünlisztáját egyszerre akarta rovásra venni, de ugylátszik, hogy még többször lesz alkalma a szerencsétlen fiatalember ügyében itélkezni. Tegnap ismét ujabb eset került a szőnyegre, melyert a heccelő potom hat hónapi államfoháznak kapott. A folyó év márciusában az ügyészség elkobozta a Népszava ujság egyik példányát. A mi szociálistáink, a kik teljesen ennek a véresszáju, zsidógyerekek által gyártott papirosnak a befolyása alatt és szellemében élnek, szíven találva érezték magukat s kivonultak az Erzsébet-ligeti szabadság-szobor elé; miért oda? — azt hisszük — ők tudják legkevésbbé. Hiszen azok, a kiknek emlékére azt a szobrot állitották, békés, munkás polgárok voltak, a kik a magyar hazáért haltak meg s nem akartak nemzetköziséget ismerni s nem a rajtuk élősködő hazátlanok orditozásai lelkesitették őket áldozatra. Pintér Károly nem hazaszeretetről beszélt, hanem arról az „igazságtalanságról", a mi köpködő elvtársait az ujságpapiros elkobzásával érte. Nem kevesebbet akart ezért, mint forradalmat, a mit ki is fejezett ily szavakkal: *„mi nem a kegyelet adóját jöttünk ide leróni, hanem fogadalmat akarunk tenni e helyen, hogy addig küzdünk, mig forradalmat nem csinálunk"*. Tehát egyenesen forradalmat, mert jakabokányiék nem köpködhetnek a kedvük szerint. *Kuti* Fülöp rendőrkapitány, ki a rendőrség képviseletében a helyszinén volt, rögtön leszállitotta az ifju legényt a pódiumról s fölöszlatta a gyülést, a mi legjobban Csupor urnak, a szabadalmazott szájbőriparosnak feküdte meg a gyomrát, mert egy csomó ostobaság benneszorult. Kuti Fülöp feljelentést tett Pintér ellen, a mit az ügyészség is elfogadván, Pintért a büntető törvénykönyv 171. §-a értelmében izgatás vétsége miatt vád alá helyezte. A biróság Keczán Izidor elnöklete alatt dr. Máder Ferenc és Sipos Sándor szavazóbirákból állott, az ügyészséget Hrabovszky Aurél képviselte, a jegyzőkönyvet Igaz Gusztáv vezette. Pintér Károly beismerte, hogy a vád igaz, de mentegetőzni próbált. Ő — a mint mondotta — csak szellemi forradalmat akart. Hallgatósága azonban nem igen értett vele egyet a *mostani* magyarázatban, mert nem egy ilyenféle fölkiáltás hangzott: *Halál a miniszterelnökre!* stb. Keczán Izidor biró nem engedte meg, hogy Pintér Károly előadásokat tartson a forradalomról, hanem rövidre fogatta vele a beszédét. Hrabovszky Aurél ügyész pedig kifejtette, hogy Pintér iparszerüleg üzi az igazgatást, a melyből tisztességes szép fizetést huz a munkások zsebjéből. Hogy mit beszél, azzal elsősorban maga nincs tisztában s a nálánál is tanulatlanabb elemet lázadásba, forradalomba akarja beleuszitani. A biróság visszavonulván, rövid tanácskozás után 6 hónapi fogházra, 200 korona pénzbüntetésre, nem fizetés esetén még 10 napi fogságra itélte Pintért. Az ügyész a minősitésben megnyugodott, de a büntetés felemelése érdekében felebbezett; Pintér pedig az itéletet egész mivoltában megfelebbezte. A büntetésbe beletudta a biróság az aug. 18 óta tartó vizsgálati fogságot.

A munkásoknak pedig lesz módjukban, hogy keresetükből ismét gyüjtést inditsanak a csücsülő martyr javára.

— **Koldus-arcátlanság.** Major János rátóti illetőségü koldus, akiktől nem kapott alamizsnát, azokat azzal fenyegette, hogy „fölpörköli" őket. A 66 éves ember nem egészen beszámitható, de azért eltessékelték Rátótra.

— **Rémes szerencsétlenség.** Borzalmas baleset történt 5-én (hétfőn) a Szabadbattyánhoz tartozó Antónia-pusztán. Szőke József 12 éves béresfiu, mikor a szántóföldön a hengerezővel már elvégezte a munkát, vigan nótázva, fütyürészve hajtott hazafelé. A mindig jókedvü gyereknek ezen a napon mintha még a rendesnél is jobb kedve lett volna: már jó távol volt a munkásoktól; de azért még mindig visszahallatszott a nótaszava. Egyszer aztán elhalt a nóta, csöndes lett a táj. A szerencsétlen gyermek jobb lábát egy vigyázatlan pillanatban elkapta a henger, maga köré csavarta és még sikoltani sem volt elég ideje, mert a következő pillanatban oly erővel csapódott fejjel a földhöz, hogy eszméletét elvesztette. Közel 60—70 méternyire vonszolta maga után a a henger a halálra vált gyermeket, s nem volt a közelben egy teremtett lélek sem, aki kiszabadithatta volna iszonyu helyzetéből. Mire ráakadtak, térde teljesen összeroncsolódott, és ezenfelül súlyos természetü agyrázkódást szenvedett. Nem sokkal később az orvos is megérkezett, de nem segithetett rajta. Szülei kora reggel a kórházba akarták hozni, de utközben kiszenvedett.

— **Esküdtszéki tárgy.** Az ősszel összeülő esküdtszéki biróságnak ha lassan is, de biztosan gyülemlik az anyag. Kevesebb nem lesz, hanem fokozatosan emelkedik a szám. Az esküdtszéki intézmény egy kis lelkiismereti könynyebbülést szerzett a gonosztevőknek, a kik tudják már a kivezető utat, hogy miként lehet hatni az esküdt urak szivére ugy, hogy ha a bűn nem kisebbedik is, legalább a büntetés gyöngüljön. Lisztár József csurgói tehenes vadházasságban élt Horváth Mihálynéval. Az asszony szabadulni akart Lisztártól s fiához akart költözni, a ki most került haza a katonaságból. Lisztár azonban nem akart tőle semmi áron megválni s mikor e hó 3-án ujolag kijelentette előtte a válás szándékát, az leütötte, aztán késével több életveszélyes szurást ejtett rajta. Az asszonyt beszállitották a Szent-György kórházba, Lisztárt pedig az ügyészség fogházába, a hol most annak megállapitásán tünődik, hogy miként tudjon mentő körülményeket kieszelni szerencsétlen tettének takargatására.

— **Meglopott plébános.** *Kovács* Alajos csákberényi plébános udvarába bemászott két csákberényi legény: Stumfold Imre és Csakány György s onnan több kocsirészletet elloptak. Elcsiptek őket s feljelentették a moóri járásbiróságnál. — Mentségül csak annyit tudtak felhozni, hogy Fehérvárról jövet ősi szokás szerint betértek a csárdába s ősi szokás szerint leitták magukat a sárga földig s hogy valamikép a virtust kimutassák, a lovakat oly órülten hajszolták, hogy a lőcsök mind lepotyogtak a kocsiról. Ezt aztán nem tudták jobb helyről pótolni, csak a plébánoséból. A biróság véleménye szerint azonban a plébános vagyona nem Csáky szalmája.

— **Jóbarátok.** Peresztegi Horvát István a Haltéren szokott „kofálkodni." Tegnapelőtt este Pintér Ferenc és Szijjártó Ferenc *jóbarátaival* együtt aludtak az „üzlete" mellett elhelyezett „pamlagokon." A két *jóbarát* azonban azzal hálálta meg az éjjeli szállást, hogy „házigazdájuk" zsebéből 15 koronát elloptak. Mire a rendőrök kezébe kerültek, 3 kor. 18 fillér hiján elmulatták a pénzt.

— **Életunt.** Málics Erzsébet nevü, 52 éves, helybeli cseléd betegsége miatt annyira elkeseredett, hogy öngyilkos szándékkal a Malom-csatornába ugrott a rózsáskerti zúgónál; a viz azonban annyira sekély, hogy akarva sem tudott belefuladni. Kimentették s a Szent-György kórházba szállitották.

Piaci árak:

Buza 21.—21.20, rozs 15.—15.60, árpa 14 20 - 14.30, zab 14.40 —14.80, tengeri 14.20.

---

mögé és ott ünnepélyesen megesküdtünk, hogy ezt nem fogjuk elmondani senkinek. Meg is tartottam az esküt, csak két jóbarátomnak mondtam el, de ők viszonesküt tettek, hogy a kinpadon sem vallják be az igazgató urnak. (Mind a kettő elszánt ismétlő.)

Kempelen bácsi még öt napig feküdt nálunk, de nem halt meg, hanem hazavitték tragacson. Még akkor se tudta, hogy fiu-e vagy leány. Azóta elmult egy esztendő és most már egészen jól van. A multkor láttam a templomban, bottal jár, de egészen jól van, csak crukkol egy kicsit.

A vakáció, fájdalom, igen gyorsan röppent el, mint rendesen és Dusa igen sajnálta, mikor a kedves szülei három hét mulva már kibékültek és őt is haza vitték. Ámbár csak leány, mégis be kell vallanom, hogy nem ismertem még fiut, aki olyan lett volna, mint ő. Mert akárhányszor fájt is neki valamije, azért sohasem sirt, még akkor sem, amikor megrugta a Fánni. (Fánni egy csikó.) És nem is árulkodott soha. Most is sokat gondolunk egymásra és gyakran igen szép képes levelezőlapokat kapok tőle. Ha nagy leszek, talán feleségül veszem, mert ő ezt igen óhajtja, de előbb meg kell tanulnom a boxolást, különben mindég neki lenne igaza, ami lealázó volna rám nézve.

Herceg Ferenc.

Gerenday Gyula
vászon, fehérnemű, rőfös és rövidáru üzlete
Székesfehérvár, Nádor-utca.

Tenis reket, Tenis cipő, Tenis labdák, Sport ingek, Sport sapkák.
Ajánlja **hazai gyárrmánytu vászon, asztal-nemü,** valódi **rumburgi** és **szileziai kézi szőtt vászon** és **ágyhuzatokra** szolgáló **damaszt** és **kanavász árukat. Schrott Benedek pamut vászon** és **sifon** áruraktára. **Fürdő ruhák, fürdő köppeny.** Legdivatosabb **férfi ingek, gallérok, kézelők** és **nyakkendők.** Kelengyéhez szükséges és megfelelő női **fehérnemü** és **kész ágynemü. Mérték utáni megrendelésre bármely fehérnemü gyorsan és pontosan elkészittetik.** Csecsemők részére készletben ingecskék, szövött és kötött ujjas hosszupárna, pólya-kötő, bőleső és kocsitakarók, gumi-lepedő, **szalag, csokor. Szövet ágy- és asztalteritők, csipke és szövet függönyök. Torontáli, Axmiszter** és tapesztri szalon és futó **szőnyegek. Gyapju** és **teveszőr ágytakarók,** levarrott Kasmir, Klott és selyem **paplanok.** Divatos ruha **szövetek,** Cosmanosi **mosókelme** és **selyem-kelmék. Szalag, csipke, fátyol, divatos ivek, vállfűző, napernyők.** Nagy választék **keztyü** és **harisnyákból. Lüszter és mosható kötények.** — Szövet és rőfös áruná 5 % engedmény.
2750 104—35

00000538

— **Rövid hirek.**

Halálozás. Csöndes Aladár móri kir. aljárásbiró f. hó 4-én, életének 34 évében, Tapolcán elhunyt.

Közgyülés. A Nándorcsatorna-Társulat hétfőn d. e. 9 órakor, a vármegyeház kistermében, gróf Zichy Nándor elnöklete alatt rendkivüli közgyülést tartott, amelynek főtárgyát az évenkint felhasználni szokott 10.000 koronának 45.000 koronára való fölemelése képezte. A közgyülés az előterjesztést ama felhozott indok alapján, hogy az idei alacsony vizállás a munkálatokra kedvező, elfogadta.

Müvészek. Két „müvész" járt a minap Mórott. Minden uri családhoz bekopogtattak. A csendőrség Klauber Arthur 27 éves, prágai és Uhr Stefánia 22 éves, zágrábi ismert csalókat fedezte fel bennük.

Szökött katona. Takács György póttartalékos a 69. ezred helybeli állomásáról vasárnap megszökött. Országszerte kőrözik.

Megrendszabályozott asztaltársaságok. A belügyminiszter felhivta a törvényhatóságok figyelmét egy korában kiadott rendeletre, mely szerint az asztalytársaságok, melyek bármi cimen kötelezettséget rónak tagjaikra, ha jótékonyságot gyakorolnak is, csak belügyminiszterileg jóváhagyott alapszabályok mellett működhetnek.

Regruta. Farkas Sándor iszkaszentgyörgyi legény, akinek okt. 1-én kell berukkolnia, a korcsmában Nagy Istvánnal, a szerinte „otthon maradt nyomorult"-tal összetűzött. A dolognak általános verekedés lett a vége, amelynek valószinüleg az lesz az eredménye, hogy Farkas — még mielőtt berukkolna — „maródi"-t jelent.

Ülések. Holnap d. e. 11 órakor a vár. iskolaszék, f. hó. 12-én d. e. a korházi választmány, 13-án d. u. 4 órakor a Petőfi-emléktábla bizottsága, 14-én d. e. a várm. árvaházi igazgató választmány és 17-én d. e. a várm. igazoló választmány tart ülést.

Névmagyarositás. Ohnesorg József dunaadonyi lakos *Rónai*-ra, Steiner Ferenc balinkai lakos pedig *Sólyom*-ra változtatta vezetéknevét.

Tilos. Székesfehérvárról, valamint a székesfehérvári járásból Ausztria területére sertést szállitani tilos.

Veszett eb. Bicskén, múlt csütörtökön egy veszett eb Kuzbik Margit 9 éves, Dobrovics Margit 3 éves leánykákat és Dobrovics Györnét egy veszett kutya megharapta. A sérülteket a Pasteur-intézetbe szállitották.

Virilisek. A városi legtöbb adót fizetők névjegyzékét 8 napon át a jegyzői hivatalban (Városház-tér I. em. 7 ajtó) közszemlére tették ki. A netán előforduló észrevételek szeptember 14-éig tehetők meg.

Állat az emberben. Gippert Imre móri lakatossegédet, aki egy 5 éves leányka ellen követett el aljas merényletet, s akit ezáltal sulyos beteggé tett, a helybeli kir. törvényszék 2 évi fegyházra (és 3 évi hivatalvesztésre) itélte.

— **Az állati betegségek legutóbbi hiv. kimutatása.** *Fejér vármegye. Veszettség*: székesfehérvári Pátka. *Ragadós száj- és körömfájás*: sárbogárdi Alap, Hercegfalva 17 u.; székesfehérvári Abaa u., Füle, Inota 29 u., Polgárdi; váli Sóskut 6 u., Vértesacsa. *Sertésorbánc:* székesfehérvári Nádasladány 13 u. *Sertésvész*: adonyi Adony, móri Balinka 5 u., Csákberény 10 u., Csókakő 12 u., Fehérvárcsurgó 20 u., Magyaralmás 9 u., Pusztavám 25 u., Söred 10 u., sárbogárdi Cece 1 m., Hercegfalva 8 u., Sárszentágota 2 m.; székesfehérvári Csór 10 u., Gárdony 1 u., Sárkeszi 12 u., váli Bicske, Martonvásár, Mány, Sóskut, Tárnok, Tordas 4 u., Vál, Vértesacsa.

Eladó szőlő. A fiskális dülőben egy szép, 3 oktályos szőlő terméssel eladó. Tudakozódni lehet Lakatos-utca 8.

Socialdemokratia.

Irta: **Péek Gyula.**

II.

Társadalmunk és a socialdemokratia.

A bölcsészet, mely a társadalom nagy problemáit igyekszik megfejteni, akkor jár helyes uton, ha az embert sem oltárra nem emeli, sem meg nem nem semmisiti, de megfejteni igyekszik: honnét jö, hová megy? miért oly magasztos és aljas, fönséges és nyomoru, gonosz és nagylelkü?

Mig igy — beletekintve a társadalom kaleidoskopjába — nem, inkább chaosába, ott látjuk a bensőkép romlott, gőgös indulatu, akaratában ingadozó embert, mely egy tömkelegbe keveredve, hova maga sem tudja, mikép jutott s melyből kibonyolódni nem fog — a durva erőszak által üzetve, vagy csalárdságtól környezve, vak ösztönök és keserü csalódások között amint hurcolja magával fájdalmait és reményeit azon rövid idő alatt, melyet számára a balsors a halától kinyert. valjon mit gondoljunk? Az alattomos ellenségeskedések, kiszámitott jótéteimények, ravasz hizelgések, gúnyos könyörületességnek egymást váltogató látványától megundorodva; a hiu érdekek folytonos harcától elkábitva; egyesek szolgavágyai s a nagy tömeg gyáva közönyössége; oly öregek, kik minden haladásnak irigy ellenségei s oly ifjak között, kik azt erőszakos hirtelenséggel semmisitik meg: szinte azt kellene az embernek hinnie, mikép a világ vagy a vakeset szeszélyeitől függ, vagy valamely kaján hatalom vad gyönyörüségére szolgál, mely abban leli örömét, ha a nemeslelkü törekvéseket egy álnok, vagy erőszakos gazságnak látja áldozatul esni.

Ezt a chaost megtisztitani s a benne vergődő embert boldogságra vezetni, bölcsészeti rendszerekkel — nevezzük azt bár socialdemokratiának — nem lehet. Nem pedig azért, mert a souverain ész kevélységét, az absolut elme elragadtatásait a nép nem érti meg. A bölcsészet nem talál gyógyszert az általános kételgésre, mely nem tudja, vagy ábrándnak tartja a multat és semmit nem lát a jövőben. Az értelem mindenfelől elpártolásra, lázadásra ösztönöztetve s hitében nélkülözvén a szeretetet, imájában a kenetet, azzal végzi, hogy a szenvedélyeknek adja át magát s igazolni törekszik a szív és ész tévedéseit. Az encyklopedisták kiemelték a tömeget az urak szolgaságából, széttépvén a földhözkötöttség láncait. A nép szabadság és jogok nélkül hurcolta a terheket, de szükséget nem szenvedett, mert az ur földjének gyümölcsei közé számitotta parasztjainak életét. Az uj társadalmi rend feloldotta a jóindulatu pártfogoltság minden köteléke alól a hagyományos birtokosokat. A nép magára maradt; és pedig telve önhittséggel s bizonyos megvetéssel volt urai iránt. Hisz Talleyrand mondja: „Vagyon egy, kinek több esze van, mint XIV. Lajosnak, több mint az alkotmányozó gyülésnek, több mint Napoleonnak, és ez a tömeg." A fönséges népet a porból oltárra emelték, de elfeledtek neki kenyeret adni.

Benn vagyunk tehát abban a „comediában", melyet Dante oly találóan jellemzett.

A nép önmagának és szükségeinek tudatára jutott s többé nem hisz a szenvedés és elnyomatás szükségességében. Ezzel nem azt akarjuk mondani, mintha visszaóhajtanók a régi jóidőket. Semmi rokonszenv és kevés csodálat köt bennünket a multhoz s egyáltalában nem tartjuk haladásnak visszaóhajtani egyik vagy másik időszakot, legyen az akár a feldicsért ókori szolgaság, akár a középkori szervezet, akár a községek viharos szabadsága. A testvériségnek ama szavai után, melyek először az urvacsoránál röppentek el s melyek a kabinetekben is visszhangzanak, többé senki sem követeli, hogy a nap csakis ő reá árassza sugarait, a többiektől pedig megtagadja azokat. Az egyetemes testvériség nem puszta ábránd többé, de rendes állapot, melyről az ember, anélkül, hogy természetét megváltoztatná — le nem mondhat. De ez nem Gábio régi politikája szerint éretik el, levágva a magasabb mákfejeket, hanem az alsóbb osztályok fölemelésével.

Nem nézhetjük tehát boszuság nélkül a közszellemek önző számitások által való elfojtását, a középszerüség uralmát, a népszerüség hajhászását, a vélemény zsarnokságot, mely mindent itél és semmit sem vizsgál, mely eléje akarja tenni a piacot a kabinetnek, a hevességet a megfontolásnak, egy erőszakos csoport akaratát a mérséklők tapasztaltságának — mi visszatérés a nyers erőhöz. A szocialdemokratiának eddig legalább ily nyilvánulását látjuk.

A saint-simonisták eszméit epigonok vették ajkaikra, kiknek mi veszteni valójuk sincs. Hajtépő szónoklatok közt tucat emberek hirdetik a Simondi nemes elveit átgyurva hétköznapi felfogással. Ez a szócialdemokratia, ily módon hirdetve szuronyok elé viszi a tömeget, de föl nem emeli.

Látjuk, hogy szocialdemokratia nélkül is a nép fölemelésére minden népszerüségére törekszik; arra az irodalom, még a müvészet feláldozásával is; arra a tudomány, szaporitván beavatottjait, s alkalmazván gyakorlatilag vivmányait; arra a kormányok, egyenlősitvén a jogokat, s mindent a nyilvánosságnak adván át; arra a törvénykezés, esküdtszékeket állitván fel. Minden javitás a nép előnyére üt ki; érette vannak a gépek, a vasutak, az olcsó pósták, a vámok eltörlése, a szabad gabonaforgalom; érette az iskolák, a tengeri hatalom, s a társulás csodái; érette tanulmányozzák folyvást ama társadalmi feladatot, melyet a polgári Oedipusoknak meg kell fejteniök, ha nem akarják, hogy a nép-sphinx felfalja őket.

De eközben némelyek éhen halnak, másokat a túlköltekezés öl meg. Mind mélyebbé válik az örvény a milliomos vállalkozók, s a szükölködő munkások között, minélfogva kevesek ragadják magukhoz az ipart, s puszta kenyérre szorithatják, vagy éppen utfélre dobhatják a népet.

A nép érzi rossz helyzetét, mert ismeri az előnyöket, melyekkel nem bir, s tudja, hogy joga van ahhoz — valamint azt is, hogy a nép javára addig mi sincs téve, mig e tekintetben még valami tenni való van.

Lehetetlen-e már most tudományosan vagy gyakorlatilag megoldani a politikai és társadalmi feladatot?

Nem. Tudva azt, hogy a népet nem lehet másképp, hanem csak méltányossággal, politikai és vallási igazságokkal vezetni: tehát igy kell vezetni. Csak igy lehet helyesen fejleszteni a növekedő szocializmust, csak igy lehet mérgét venni a szocialdemokratiának, melynek bekövetkezendő forradalmát minden oldalról kétségtelen előjelek hirdetik, s azért hiába lenne, ha készületlenül hagynók magunkat általa meglepetni; nem kell azt amaz irigy bizalmatlansággal tekinteni, mely boszant s mely arra kényszeritené azt, hogy szabad féket engedjen ösztöneinek. A szocialdemokratia mozgalma folyam, melynek megfelelő ágat kell ásni, nem gátakkal állni el az utját.

HEGYESY GYULA

ZONGORAKÉSZITŐ, SZ.-FEHÉRVÁR, SIMOR-UTCA 21.

Elvállalok mindennemü zongorák, pianinók stb. javitását, hangolását. 15 évig működtem elsőrangú gyárakban és több év óta önállóan.

2743 52—16

Legelegánsabb cipők készülnek **Csúcs István** kitünő hirnevü cipész műhelyében. Pompás választékot tartok mindennemü lábbeliekből, melyeknek kitünő minőségeért felelősséget vállalok. Leghirnevesebb angol cipőkrémek és cipőfénymázak. **Raktár Székesfehérvár, Nádor-utca (Eisenbart órás mellett.)**

2729 52—19

00000539

KNAZOVITZKY ELEMÉR
vas-, szerszám- és konyhaberendezések üzlete
SZÉKESFEHÉRVÁR,
a „Magyar Király" szálloda átellenében.
TELEFON: 149. sz.
A legolcsóbb árakban,
szolid kiszolgálás mellett kaphatók
2812 az összes 30—12
vasáru-cikkek.

Dupla villanydelejes
kereszt vagy csillag.
2801 20—7
D. R. G. M. 88503. sz.,
gyógyít és felüdít jótállás mellett **köszvény, reuma, asthma** (nehéz lélegzés), **álmatlanság, fültzugás, nehéz hallás, epilepsia** (eskór), **idegesség, étvágytalanság, sápkór, fogfájás, migren, tehetetlenség, influenza**, valamint minden **idegbetegségnél**. Azon beteg, aki 88,503. sz. készülékem által legfeljebb **44 nap alatt** meg nem gyógyul, azonnal visszakapja a pénzét. Ahol már semmisem használt, ott kérem az én készülékemet megkisérelni; meg vagyok győződve készülékem biztos hatásáról. **A nagy készülék ára 6 kor.**, idült betegségeknél alkalmazandó. **Kis készülék ára 4 kor.**, könnyebb betegségeknél alkalmazandó. A központi elárusitóhely szétküld utánvéttel vagy előleges fizetéssel a bel- és külföld részére
SCHEFFER D. SÁNDOR
Budapest, VIII., Bezerédi-utca 3. szám.

Hirdetések jutányos áron felvétetnek a kiadóhivatalban, Szt-István-tér I.

A Franklin-Társulat kiadása.

A
Magyar Remekirók
a magyar irodalom főművei

ötödik sorozata most jelent meg s igy most már 25 kötet került ki a magyar remekiróknak eme leggondosabb és legdiszesebb kiadásából.

A mostani ötödik sorozat különösen értékes. Ebben jelentek meg **Pázmány Péter válogatott munkái is.** Ezt a kötetet jeles tudósunk, **Fraknói Vilmos** oly bevezetéssel látta el, mely Pázmány Péter életét és munkásságát vázolja és méltatja, s egyúttal a XVII. század irodalmáról az akkori magyar társadalmi- és közviszonyokról érdekes essayt is nyujt.

Ugyancsak ez a sorozat **Bajza József** három évtizedre menő munkásságának legjavát is beilleszti a magyar remekirók közé. E kötetet **Badics Ferenc** válogatta össze és látta el nagybecsü előszóval.

E két köteten kivül megjelent még az V-ik sorozatban **Vörösmarty** V. kötete, **Arany János** III. kötete és **Szigligeti** II. kötete.

A már előbb megjelent négy sorozatban a következő művek jelentek meg:

Arany János munkái I. és II. kötet. Sajtó alá rendezte. *Riedl Frigyes.*
Csiky Gergely szinmüvei. Sajtó alá rendezte *Vadnay Károly.*
Czuczor Gergely költői munkái. Sajtó alá rendezte *Zoltvány Irén.*
Garay János munkái. Sajtó alá rendezte *Ferenczi Zoltán.*
Kazinczy Ferencz müveiből. Sajtó alá rendezte *Váczy János.*
Kisfaludy Sándor munkái. I kötet. Sajtó alá rendezte *Heinrich Gusztáv.*
Kölcsey Ferencz munkái. Sajtó alá rendezte *Angyal Dávid.*
Kossuth Lajos munkáiból. Sajtó alá rendezte *Kossuth Ferencz.*
Kurucz költészet. Sajtó alá rendezte *Erdélyi Pál.*
Reviczky Gyula összes költeményei. Sajtó alá rendezte *Koroda Pál.*
Gróf Széchenyi István munkáiból I. kötet. Sajtó alá rendezte *Berzeviczy Albert.*
Szigligeti Ede szinmüvei I. kötet. Sajtó alá rendezte *Bayer József.*
Tompa Mihály munkái I. és II. kötet. Sajtó alá rendezte *Lévay József.*
Vajda János kisebb költeményei. Sajtó alá rendezte *Endrődi Sándor.*
Vörösmarty Mihály munkái I. II. III. és IV. kötet. Sajtó alá rendezte *Gyulai Pál.*

A **Magyar Remekirók** gyüjteménye tizenegy 5 kötetes sorozatban jelenik meg. **A teljes 55 kötetes munka ára 220 korona**; az ennek kiegészitőjeként megjelent **Shakspere összes művei hat kötetbe kötve** ára 30 korona, **melyet a Magyar Remekirók vevői 20 korona kedvezményes áron kapnak.**

Megrendeléseket elfogad minden könyvkereskedés és a

Franklin-Társulat
magyar irodalmi intézet és könyvnyomda.
(Budapest, IV., Egyetem-u. 4.)

Első cs. és kir. osztrák-magyar kizárólag szabad. viharmentes
HOMLOKZAT-FESTÉK-GYÁR
Kronsteiner Karoly
Bécs, III., Haupstr. 120., saját házában.
Kivánatra ingyen própa, mintakönyv prospektus.
Főraktár: Schön Rudolf, Zöldfa-utca 15. sz. Székesfehérvár.
Kronsteiner-féle uj zománc. **Homlokzat-festéke** hatós. védve.
Ötven különböző minta, vizzel keverhető, mosható, viharmentes, tüzálló, zománcozott, csak egyszerü mázolás. Jobb, mint az olajfesték. Évek során szállitja cs. és kir. uradalmak, katona- és civilintézőségnek, vasutaknak stb. **Minden résztvett kiállitáson első dijjal jutalmazva.** Legolcsóbb festék homlokzatokra, belterületre, különösen iskolák, kórházak, templomok, kaszárnyákhoz stb. és mindenféle más tárgyhoz. **Egy négyzetméter ára 2 ½ kr.** Meglepő eredmény. **Homlokzat-festék**, viharmentes, mészben oldható, 49 minta olajfestékkel azonos. Kgr.-ja **12 kr.-tól** följebb.

Jelzálog és tisztviselői törlesztéses kölcsönök.
Kölcsönök földbirtokra és házakra. — Tisztviselői törlesztéses kölcsönök állami, megyei, városi hivatalnokok, katonatisztek, vasuti- és posta-hivatalnokok részére, esetleg kezesek nélkül — fizetés előjegyzés mellett — 10—20 évig terjedő időre.
Felvilágositással szolgál:
Takács Dezső, bankbizományos
Székesfehérvár, Sas-utca 11. szám. (Iroda az emeleten.)
2815 5—5

Nyomatott az Egyházmegyei Könyvnyomdában, Székesfehérvárott.

00000540